

Det Tiende Capitel

Om Adelige Gaarde og Herre-Sæder

I Laaland

Herregaarde. Vel findes i Laaland en Deel saa kaldte Selv-Eyere eller jordegne Bønder, men disse ere her, ligesom andensteds, ikkuns faa, i Ligning mod Fæste-Bønder eller Herregaards-Tienere, hvilke udgiøre det største Tal, da ingen Kongelige Amtsbønder findes eller saadanne, som sortere under Rytter-Districterne. Her af sluttes, at de adelige Gaardes Tal er i denne liden Provintz desto større. **Grevskaber og Baronier.** Af disse Herregaarde henhøre nogle under detrende Grevskaber Knuthenborg, Christiansholm og Christians Sæde, item de trende Baronier Christiansdal, Juellinge og Vintersborg. Ander ere allodial Gods, og snart én snart den anden Familie tilhørende. I at opregne dem samtlig, vil jeg, efter vedtagne Maade, følge den Alfabetske Orden, da deres Situation i visse Amter. Herreder og Kirke-Sogne, allerede er angiven ved Landsbyernes Opregnelse. Om en hver Hovetgaard anføres det lidet, so i indhentede Efterretninger eller ældre Documenter forefindes, med Ønske at samme havde været noget mere.

Aalstrup: Aalstrup, som og kaldes Olstrup, sorterende under Grevskabet Christians-Sæde, en gammel Herregaard, haver, efter en Gravskrift (309) i Marieboe-Kirke, tilhørt Lauritz Uren, som døde 1553 og Christen Uren, som døde 1571. Siden tilhørde den, efter en Inscription i Birket Kirke, Anno 1585 Frue Maria Wasbye, hvis Fader var Laurits Madsen. Dernæst de Grubbers Familie, nemlig Peder Grubbe, 1580 Jesper Grubbe, 1612 Christian Grubbe, og efter ham hans Broder Jörgen Grubbe. Siden Admiral Bielke, som 1669 solgte den til Admiralitæts-Raad Poul Klingenberg. Anno 1690 var Baron Jens Juel Eyer deraf, men solgte den til Baron Wilhelm Gyldenkrone, hvis Enke fik Conferentzraad Hans Rantzou, og afstod dette Gods, saavel som Taastrup, til Geheimeraad Greve Christian Detlev Reventlou, hvilken 1729 lagde det under siy oprettede Grevskab Christians-Sæde. Hovetgaards Taxt er 57 Tønder 1 Skieppe 1 Fierdingkar, Skovskyld 1 Tønde 5 Skiepper 1 Fierdingkar 2 Album.

Adserstrup, gemeenligen Assestrup. En maadelig Avlsgaard, alene Tiende frie og slet paa Bygning. Om dens Eyere findes dette, at den i forrige Seculo haver været beboet af de Langer, dernæst af Morten Moerman, hvis Datter tilførde den ved Ægteskab, Oberst Christoffer Steensen, som forbedrede dens Avling, ved at afbryde Tiærebye Gaarde 1647. Hans Søn Jochim Fridrich Steensen solgte den til Landcommissarius Hieronymus Hofman, ligesom dennes Enke, 1706 til Kammerjunker Joachim Brockdorf. Siden denne til Schak Borckdorf og efter hans Død kom den ved Concurs til Krigsraad Schimdt. Nærværende Eyer er Baron Christian Knuth til Christiansdal. Hovetgaards Taxt er 49 Tønder 2 Skiepper i Fierdingkar.

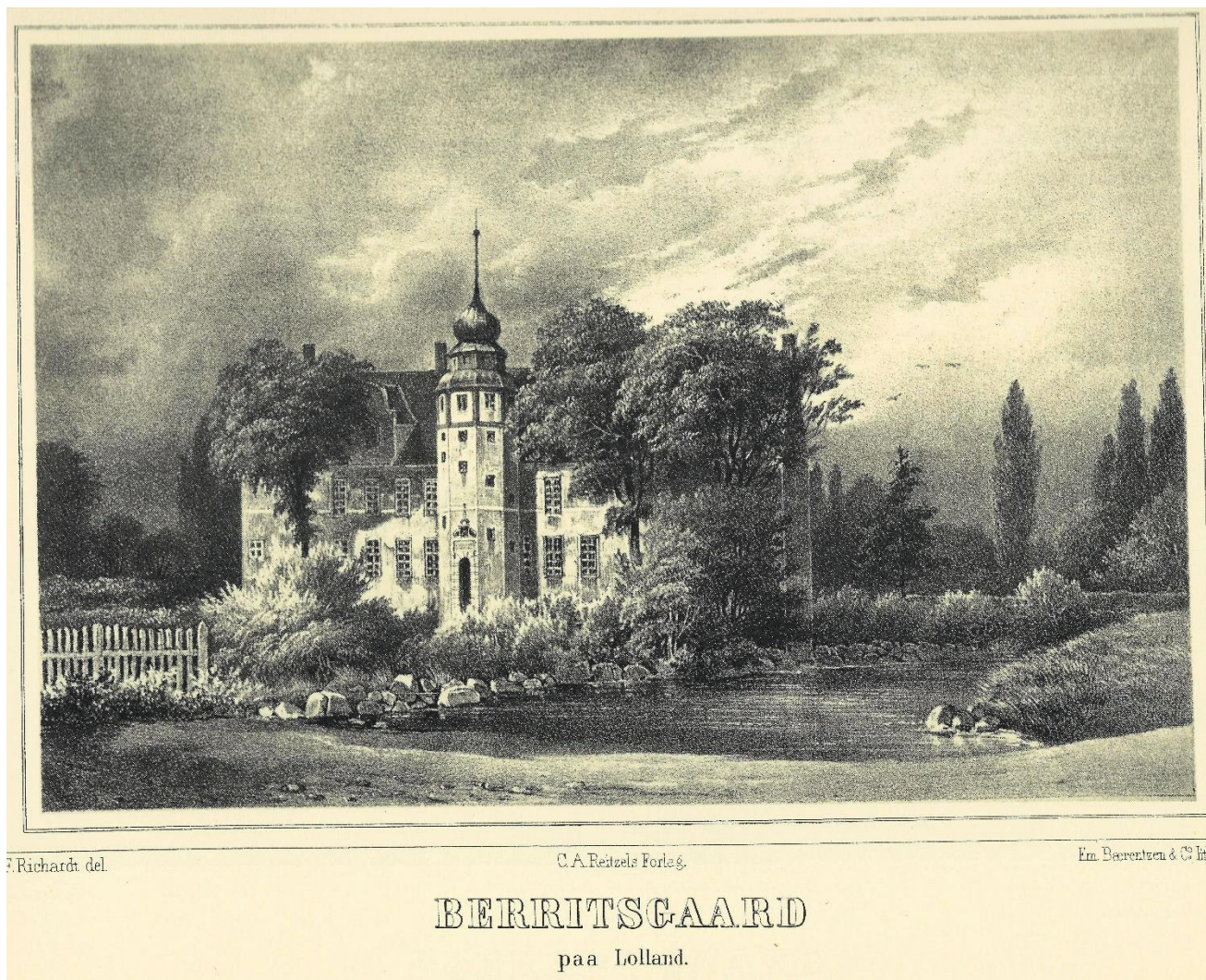
Agerup. Agerup, en god liden Gaard, men ufrie, tilhører Nielstrups Eyer, Justitzraad og Landsdommer Flint. (310)

Baadesgaard. Baadesgaard, anlagt midt i forrige Seculo, at Hans Michelsen Borgemester i Nakskov, som samlede der til trende af Svensken ruinerte Landsbyer, navnlig Baadesbye,

Langholm og Stroge. Han blev ved Bygningen forarmet, Kongen tog Gaard og Gods i Betalning for paaløbende Restantzer, forbedrede Hovetgaardens Taxt, men tilstod Kirke-Tienerne en vis Sum, i Steden for Tiende, Offer og Accidentz, af det nedlagte Bøndergods, solgte saa Gaarden til Cantzellieraad Hans Ahlefeld, som forbedrede Godset ved en Deel tillagte Kirke- og Konge-Tiender. Hans Stivsen og Eftermand var Etatsraad Hans Landorf, som eyede Baadesgaard indtil 1736, da den ved Concurs tilfaldt for Gield Hendes Kongelige Høyhed Printzesse CHARLOTTA AMALIA, som lader Godset ved en Inspecteur administrere. Hovetgaards Taxt er 64 Tønder 1 Album, men ved 6 Sogmes tillagte Tiender af 22000 Tønder Hartkorn, er den af største Importance.

Banholmsgaard. Banholmsgaard, sortere under Grevskabet Knuthenborg. Videre Adkomst findes ikke. Hovetgaards Taxt er 22 Tønder 6 Skiepper 2 Fierdingkar 1 Album.

Berretsgaard. Berretsgaard, tilhørde ved og efter 1500 Hans Poiske og hans Arvinger, siden Otte Clausen med Frue Barbara Erichs Datter, Christiffer Hvitfeld 1557. Jacob Hvitfeld 1583. Henrich Hvitfeld 1636. Jochum Gersdorf Rigets Hofmester 1653. Hans Wilhelm von Harstal 1655. Christian Ulrich von Harstal 1680. Generalmajor Johan Christoffer von Korbitz 1700 Abraham Lehn 1729. Nu denne Søn Conferentzraad Poul Abreham Lehn. Hovetgaards Taxt er 66 Tønder 6 Skiepper, Skovskyld 2 Tønder 3 Fierdingkar 1 Album. (311)

F. Richardt del.

C.A. Reitzels Forlag.

Em. Baarentzen & Co. Lbh.

BERRITSGAARD

paa Lolland.

Erik Pontoppidan, Den Danske Atlas Tomus III, 1764

Fra - Prospekter af Danske Herregårde af Joachim Ferdinand Richardt

Udgivet første gang 1844 til 1868

Ikke en del af Den Danske Atlas men tilføjer at Autor til denne genfortælling.

Bennitze. Bennitze, en maadelig Avlsgaard. Er incorporeret i Grevskabet Knuthenborg, men haver intet frit Hartkorn.

Bramlykke. Bramlykke, en liden men god Gaard, har tilhørt 1439 Anders Petersön, 1449 Henning von Haffn, 1493 Claus Reberg, 1580 Erich Mogensen, derefter Frue Barbara Mormand som døde 1662, siden Stiftsamtmænd Cornelius Lerke, item Geheimeraad Niels Rosenkrands Schak, og Otte Schak som døde 1719. Nu tilhører den Grevskabet Christiansholm, hvis stifter Hans Exellentz Herr Geheime-Conferentzraad Greve F. v. Raben haver ladet den ombygge og sætte i saa god Stand, at den maa agtes for et af de skønneste Herre-Sæder her i Landet. Hovetgards Taxt er 33 Tønder 7 Skiepper 1 Fierdingkar 1 Album, Skovskyl 3 Skiepper 2 Fierdingkar.

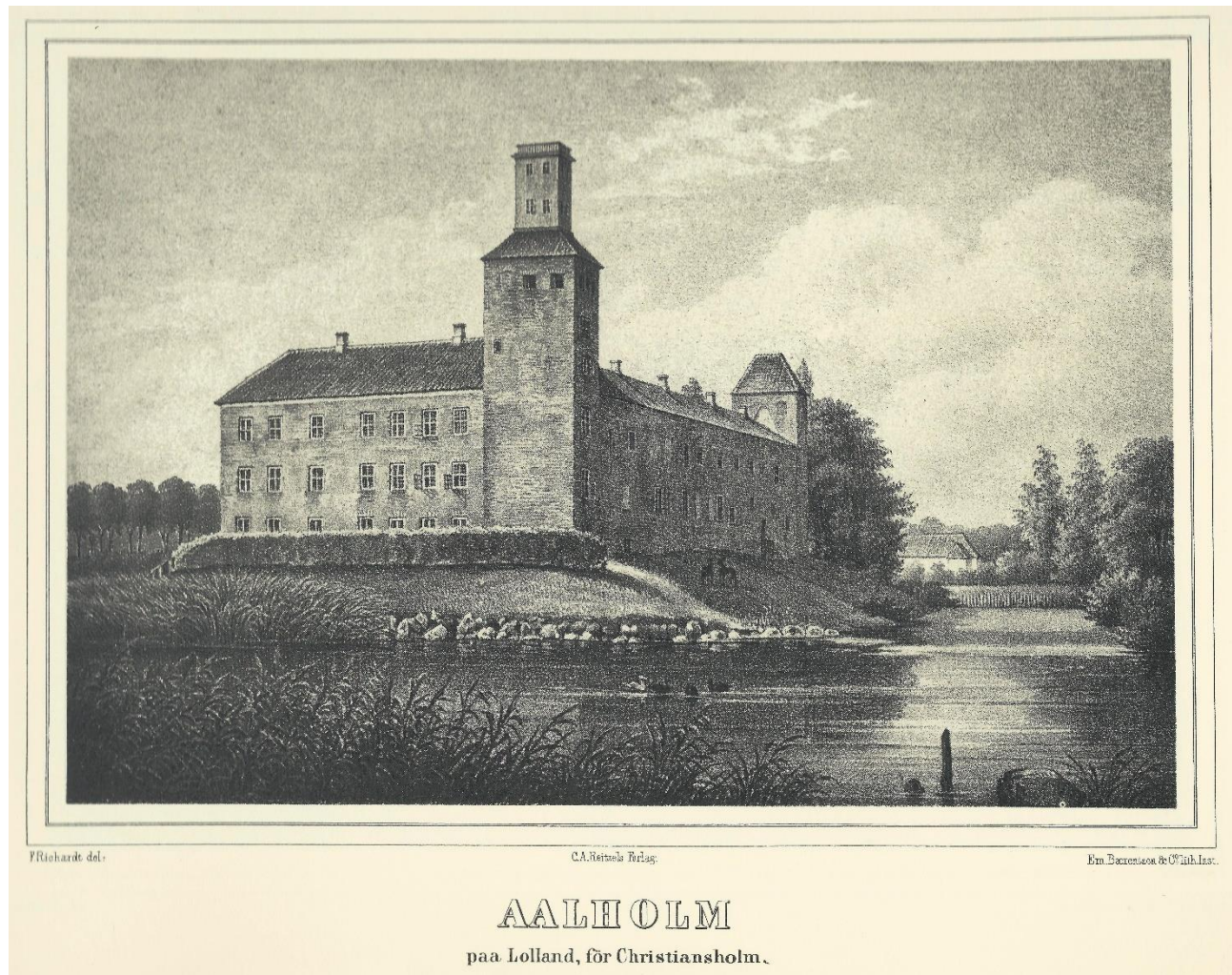
Fra - Prospekter af Danske Herregårde af Joachim Ferdinand Richardt

Udgivet første gang 1844 til 1868

Ikke en del af Den Danske Atlas men tilføjer at Autor til denne genfortælling.

Bremersvold. Ved Reformationens Tiid og vel et Hundrede Aar derefter var denne Herregaard de Giöers Familie tilhørende, og blev særdeles forbedret af den navnkundige Ridder Mogens Giöe,

som var den første af Rigens Raad, der satte sig mod Pavedømmet. Anno 1660 tilhørde Gaarden Erich Kaas, og 1670 hans Enke Frue Beata Reedts. Henved Aar 1720 havde Kong FRIDERICH IV. tilforhandlet sig den og en Deel mere Gods i Laaland, for at indrette et Rytter-District der af, men da saadant Forsæt gik tilbage, solgte Hans Majestæt Anno 1725 Gaarden til Frue Geheimeraadinde v. Raben, hvis Søn Herr Geheime-Conferentzraad Fridrich v. Raben haver lagt den med mere Gods under Grevskabet Christiansholm. Hovetgaards Taxt er 84 Tønder 3 Skiepper 1 Album, Skovskyld 5 Tønder 3 Skiepper 1 Fierdingkar 1 Album.

Fra - Prospekter af Danske Herregårde af Joachim Ferdinand Richardt
Udgivet første gang 1844 til 1868

Ikke en del af Den Danske Atlas men tilføjer at Autor til denne genfortælling.

Christiansholm før Aalholm Slot. Christiansholm, nu Residentzen for Grevskabet af samme Navn, kaldtes tilforn Aaleholm og nævnes saaledes ofte i vore Krøniker, da det, fra mange hundrede Aar af haver været en stærk Fæstning efter gammeldags Maade, og derhos de Kongelige Lehnsmænds, ja undertiden ogsaa de Laalandske Fyrsters ordentlige Boelig, hvorfor mange offentlige Forsamlinger der ere holdte og mange Kongebreve hos Hvitfeld der daterte. Af de

Erik Pontoppidan, Den Danske Atlas Tomus III, 1764

Kongelige Lehnsmænd eller Hovedsmænd paa Aalholm, ere følgende forekomne: Kersten Kule 1364 Wernerus Menwekowe 1388. Dn. Johannes Plavi 1398 Hr. Oluf Axelson 1448. Johan Frille 1449. Hr. Mogens Ebbesön 1463. Anders Tegemat 1504. Hans Krafse 1512. Knud Pedersön 1516 Otte Krumpen 1518 Jörgen von der Wisch 1528. Mogens Eriksön 1570. Hak Ulfstand 1578. Friderich Hube 1589. Jost Friderich von Papenheim til Siøholt 1648. Fridrich Barnewitz 1653. Hvorledes det Slot i den borgerlige Krig 1534 blev forrasket, er tilførn anført. Af Bygning er det meget massiv, nemlig dets Mure 4 til 5 Alne tykke. I de fire Hiørner, som (313) sammenbinde de fire Længder, ere fire Taarne, at hvilke Vaade-Ild haver afbrændt eet indtil Muren. Situationen er behagelig, nær ved Nyestæd, havende paa den eene Side Havet og paa den anden en fersk Søe, med god Skov, og alle Slags Herligheder. Ved Kongelig Skiøde af 20 Augusti 1726 afhændede Salig Kong FRIDERICH IV. Aalhom Slot, til Frue Emerentze Geheimeraad Johan Otto Rabens Efterleverske, hvis Søn Hans Excellentze Geheime-Conferentzraad Hr. Friderich von Raben arvede det efter hendes Død Ao. 1746, da det allerede Anno 1734 den 16 April, i Samfund med mere Gods var erigeret til et Lehns-Grevskab, hvilket tilhører sidstbemeldte Herres Søn, Kammerherre Otte Ludvig v. Raben, Ceremonie-Mester, Greve af Christiansholm. Hovetgaards Taxt er 87 Tønder 2 Skiepper 1 Fierdingkar 2 Album, Skovskyld 2 Tønder 4 Skiepper 3 Fierdingkar.

F. Richardt del. J. Holsten lith.

C.A. Reitzels Forlag.

Fra. Barentzen & C. lith. Inst.

CHRISTIANSÆDE.

fordum THØSTRUP, paa Laaland,

opført 1690.

Fra - Prospekter af Danske Herregårde af Joachim Ferdinand Richardt

Erik Pontoppidan, Den Danske Atlas Tomus III, 1764

Udgivet første gang 1844 til 1868

Ikke en del af Den Danske Atlas men tilføjer at Autor til denne genfortælling.

Christians-Sæde, Residentzen paa det Grevskab af samme Navn, blev tilforn kaldet Taastrup, som 1669 tilhørte Admiral Bielke, siden Hr. Poul Klingenberg. Han solgte Taastrup og Aalstrup til Baron Jens Juel: Efter ham tilhørte Stedet Baron Vilhelm Gyldenkrone, og ved Giftermaal med dennes Enke Geheime-Raad Christian Detlev Revenlou, hvilken Aar 1729 den 25 Julii erigerede det med meere Gods, nemlig Aastrup, Pederstrup, Skielstofte, og Lungholm til et Lehns-Grevskab, for sin yngste Søn Grev Christian Detlev Reventlou. Det kaldtes først Christiansborg, men da det Kongelige Slot i Kiøbenhavn 1741 fik af sin Høye Bygherre samme Navn, blev Christiansborg i Laaland, til Forskiel, kaldet Christians-Sæde. Bygningen er anseelig, af tre Etager med en Alletan, som giver viid Udsigt saavel over Landet som (314) Havet. Bugherrens Navn og Aarstallet 1690. findes i følgende Inscription paa én Steen-Flise:

”Den Høyvelbaarne Hr. Jens Juel, Friherre til Juelinge, Herre til Urup, Taastrup og Aalstrup, Kongelige Majestets Etats- og Cancellie-Raad, Præsident i Commerce-Collegio, Ridder og Geheimeraad, blev 1679 Ridder af Elephanten med sin Elskelige Kiære Friherrinde Frue Regitze Sophie Vind, Friherrinde til Wilhelmsborrrig, Urup, Taarup og Aalstrup, bygde dette Huus Anno 1690.”

Hovetgaards Taxt er 71 Tønder 7 Skiepper 3 Fierdingkar. Over-Gaardens Graver gaaer tvende Broer, én til Ladegaarden, den anden til Haven, som er heel smuk.

Dansted. Dansted, en gammel Herregaard, som Anno 1633 tilhørte Frue Karen Daae, 1670. Frue Anna Steensen, og 1675 Frue Vibeke Rosenkrantz, Erik Krag til Selsøe, siden Erik Vindberg. Den er formindsket i sit Jordegods og derover bleven ufrie, men nu fra 1758 henlagt under Grevskabet Christians-Sæde.

Eegholm. Eegholm, eller Eigholm en liden Gaard, ligesom den forrige, ufrie, og sorterende under Christiansholms Grevskab.

Engestofte. Engestofte, eller som nogle skriver Engelstofte, af maadelig Bygning, hvilken fordum skal have været bedre, men i dette Seculi Begyndelse er omskiftet af Muur til Bindingsværk. Blant den Eyere vides at have været 1580. Peder Hvithfeldt, siden Tønne Juel, hvis Enke Anna Friis, solgte den til Kammer-Junker Christian Lerke paa Nielstrup. Med dennes Enke kom den 1726 til Oberst Huusmand i Norge, som næste Aar solgte den til Berthel Vichmand i Nyekiøbing. Hans Enke Bodil From giftede sig med Conferentz-Raad Rasmus Rasmussen, men overlevede ham og efterlod Gaarden sin yngste Søn af første Egteskab (315) Jörgen Vichmand. Hun var en Enke fuld af Troe og gode Gierninger, stiftede ogsaa for Godsets Fattige et lidet Hospital og en Skole.

Hovetgaards Taxt er 54 Tønder 7 Skiepper 2 Fierdingkar 2 Album, Skovskylld 5 Tønder 2 Skiepper 2 Album.

Fritzholm eller Fridrichsholm, en gammel Herregaard af grundmuret Bygning, opført af Hartvig Passou og Frue Öllegaard Pentz Anno 1634. Fridrich Barnevitz og Frue Ide Grubbe eyede den 1665, siden de Bülover, af hvilke Major Fridrich Bülov solgte den og Rubierggaard, til Grevinde Knuth, hvis Søn Baron Conrad Knuth til Conradsborg i Siæland nu er Eyer deraf. Hovetgaardens frie Hartkorn finder jeg beregnet i Samfund med bemeldte Rubierggaard, da det, som begge

tilhører, gjør 140 Tønder 2 Skiepper 1 Fierdingkar 2 Album, item Skovskyld 2 Tønder 4 Skiepper 1 Fierdingkar

Fra - Prospekter af Danske Herregårde af Joachim Ferdinand Richardt

Udgivet første gang 1844 til 1868

Ikke en del af Den Danske Atlas men tilføjer at Autor til denne genfortælling.

Fridrichsdal, tilforn Grimsted, af nogle Grindsted, en gammel Herregaard, dog Bygningen paa nye opført af Grundmuur. Da tilforn ved Marieboe er meldet, at dette Klosters Grund og Landsbyen Skienninge, ved Dronning MARGRETHE blev købt af en Mand navnlig Jens Grim, saa kunde maaskee af Navnet sluttes, at han og havde været Eyer af Grimsted, hvilket Anno 1651 tilhørde Christopher Steensen og Birte Morman, 1734 var Baron Schak Brockdorf ogsaa Eyer deraf, som sees i HOFMANS Fundatzer, af en Skole, hvilken han der stiftede. Nu tilhører Gaarden Baron Christian Fridrich von Knuth, Hovetgaards Taxt er 46 Tønder 4 Skiepper 1 Fierdingkar 1 Album, Skovskyld 4 Skiepper.

Fuglsang. Fuglsang en gammel Herregaard, ombygget og flyttet fra en Holm hvor Voldstedet kiendes. Af dens gamle Eyere findes alene (316) Laurentins Nicolai 1403. Absalon Andreæ 1423 Mette Jens Dotter Hr. Lyder Kobels Enkefrue 1446. Knud Rud 1580 og Erik Rud. Anno 1725, var den Hans Majestæt Kong friderich iv. TILHØRENDE, SOM DA SOLGTE DEN TIL Geheime-Raad Gabel, og denne kort efter til Hr. Abraham Lehn, hvis Datters Mand Kammer-Junker

Valmoden nu er Eyer af den og Prierskovgaard. Hovetgaards Taxt er 6 Tønder 2 Fierdingkar, Skovskyld 1 Skieppe 1 Fierdingkar 2 Album.

Gammelgaard. Gammelgaard, en af Landets beste Herre-Sæder, særdeles forsynet med god Skov, og vel indrettede Huse, var tilforn en Landsbye ved Navn Gammelbye nedlagt af Stifteren, hvis Navn staar i Ryde Kirke paa et Epitaphio saaledes: ”Her under hviler Erlig og Velbyrdig Mand Laurits Grubbe til Gammelgaard, med sine kiære Hustruer Erlig og Velbyrdige Frue Dorthe Urne, og Erlig Velbyrdige Frue Anne Spare. Hans Velbyrdighed var Lehnsmand paa Aalhom Slot og Nyekiøbing i 12 Aar, og paa Halsted Kloster i 5 Aar. Han funderte først Gammelgaard til en Herregaard, og levede med Frue Anne Sparre i 35 Aar ec. døde 1639 i sin Alders 79 Aar.” Frue Anne Sparre døde paa Gammelgaard 1653 deres Søn var Erich Grubbe, men dennes Datter og Arving tilførde den først Hans Høye Excellence Ulrich Gyldenlöve, siden Palle Dyre, af ham kiøbte Jörgen Arenfeld Gaarden, og solgte den 1696 til Oberst Fridrich Lützou, hvis efterladte Enke fik Birke-Ret til Gammelgaard og solgte den til Schoutbynakt Henrich Brandt. Efter hans død kom den 1736, til Geheime-Raad von Stöcken og ved dennes Testamente tilhører den nu Hans Exelence Hr. Geheime-Raad Greve Adam Gottlob Moltke. Hovetgaards Taxt er 42 Tønder 7 Skiepper 1 Album., Skovskyld 4 Tønder 1 Skieppe 3 Fierdingkar 1 Album. (317)

Grimsted. Grimstedgaard, gandske nær ved Taarsfærgested, hvor Overfarten er til Langeland. Af dens Eyere vides Oberst Christopher Steensen som døde 1658, da hans Søn Hans Steensen boede der i nogle Aar, men solgte Gaarden til Land-Commissair Hieron, Hofmand i Norge. Dennes Enke overlod den ligeledes til Cammer-Junker Joachim Brockdorf, hvilken døde 1714 da han i Nakskov havde seet et Barn ligge i Smaakopper, og tog sin Helsot af Skrek, hans Søn et ungt Menniske holdt saa ilde Huus, at han maatte retirere sig til Holsteen for Gield. Siden blev Niels Sigersted Byefoget i Marieboe, Eyer deraf. Hovetgaards Taxt er 46 Tønder 4 Skiepper i Fierdingkar 1 Album, Skovskyld 4 Skiepper, heder nu Fridrichsdal.

Gottesgæbe, er en nye Herregaard, oprettet af den nedlagte Knublebye, som Anno 1723 tilhørte Kongen, men i et Lotterie, under No. 3076 blev vundet Anno 1725 af Major Carl Fridrich von Plötz; Han lod Bygningen sette og Gaarden saa kalde. Af Frue Grevinde von Knuth blev den kiødt kort efter, og nu besiddes den af hendes Søn Baron Conrad von Knuth. Ved Gottesgade er en Sundheds-Brønd kaldet Capels-Kilde, og derhos en Blok, i hvilken sankes nogle Penge, særdeles paa St. Hans Dag, da Brønden besøges af mange.

Hovetgaards Taxt er 42 Tønder 5 Skiepper 1 Fierdingkar.

Haverlykke. Haverlykke, er kuns en Ladegaard, og haver forud tilhørt de Langer, Biller og Lerker, da den formodentlig haver haft Bygning til Beboelse, Lave Bilde skrev sig til Hafvelykke 1633. Nu sorterer den alene, som Ladegaard, under Grevskabet Knuthenborg. Hovetgaards Taxt er 34 Tønder 2 Skiepper 1 Fierdingkar 2 Album, Skovskyld 2 Tønder 4 Skiepper. (318)

Haugaard, skal ikke være ældre end siden 1633, da den af de Oxer til Lungholm blev oprettet af tre nedlagde Bøndergaarde. Et andet Mfs. siger, det skeede 1628 af Lands-Dommer Holger Bilde, Gaarden sortere nu under Baroniet Juelinge.

Høybyegaard. Høybyegaard, er den største, saa og én af de ældste i Laaland, thi en Gravskrift i Marieboe Kirke nævner Henning Valkendorp til Høybyegaard, død Anno 1475, med Tillæg, at han var af de Navn den første Mand i Dannemark, Anno 1580 tilhørte den Knud Bille. Siden Holger

Erik Pontoppidan, Den Danske Atlas Tomus III, 1764

Bille, men Anno 1659 Henrich Rantsou, af hvis Dordre endnu findes Descendenter i Bondestanden udi Østoft Sogn i Laaland. Siden er den kommen under Kronen og Anno 1726 af Kong FRIDERICH IV. solgt til Abraham Lehn. Hovetgaards Taxt er 166 Tønder 1 Skiepper 2 Album, Skovskylld 3 Tønder 4 Skiepper 2 Fierdingkar 2 Album.

Fra - Prospekter af Danske Herregårde af Joachim Ferdinand Richardt

Udgivet første gang 1844 til 1868

Ikke en del af Den Danske Atlas men tilføjer at Autor til denne genfortælling.

Juelinge. Juelinge, en ældgammel massiv Bygning, som fordum var Halsted Kloster og ved Reformationens Tid blev omskiftet til en Kongelig Forlehnning, saa at Amtet deraf fik sit Navn Halsted-Klosters Amt. Anno 1510 Brændtes Halsted Kloster af de Lybske. Anno 1672 den 10. December er det solgt fra Kronen, og 1719 med mere Gods gjort til det da blev byttet. Den nærværende Eyer er Baron Jens Juel Vind, Cammer-Herre og Amtmand over Kiøbenhavns Amt, som nyeligen haver lader Gaarden meget forbedre paa Bygning og Have. (*)

(*) Halsted Klosters første Bygning blev Anno 1510 i Kong HANSES Krig mod Lybekkerne, ved disse sidste afbrændt, og siden opført paa nye. Dog fandtes den i samme Seculo brøstfældig, og

Dronning SOPHIA lod den atter fornye Anno 1591, hvilket Aarstal sees i Jern-Ankerne paa den murede Gavl mod Vesten. Af Taarnene. Som før vare to, er det eene til overs.

Hovetgaards (319) Taxt er 169 Tønder 1 Fierdingkar 2 Skiepper 1½ Album, Skovskylld 1 Tønde 5 Skiepper 2 Fierdingkar 1 Album.

Ved Juellinge er en Dyrehave. Haugaard henhører til dette Baronie. Halsted Kirke er en stor og særdeles lang Kirke bygt af lutter hugne Kamp-Steene. I Halsted Bye er et lidet Hospital for 9 Lemmer. Maghøys Kilde i den Egn søges for Lægedom og dertil offres en Gave til de Fattige. Af Priorerne i Halsted Kloster vides alene Kanutus 1305 Broder Esbern 1354 Johannes 1388 Hr. Jens Fuel Abbed i Klosteret 1530. Men af de Kongelige Lehnsmænd efter Reformationen ere, Otte Ratlow til Lyndo 1538 Erich Rud 1562. Wulf Sehested 1565 Jörgen Grubbe 1618 Erich Rosenkrands 1644.

Kierstrup, haver 1545 tilhørt Anders Giöe, siden Henning Giöe og Otte Paavisk. Dernest Palle Rosenkrands som lod den grundmurede Bygning påsette midt i forrige Seculo. Saa Jomfrue Margrete Friis, General-Major Schack og hans søn, Major Otte Schack, hvis Enke solgte den Aar 1720 til Hans Kongelige Majestæt Kong FRIDERICGH IV. som igien overlod den til General-Major Niels Rosenkrands Schack, og denne 1732 til den Rabenske Familie, som nu er Eyere deraf. Hovetgaards Taxt er 59 Tønder 6 Skiepper 2 Fierdingkar 1 Album, Skovskylld 1 Tønde 1 Skieppe.

Knuthenborg, Hovetgaarden paa det Lehn-Grevskab af samme Navn, hvilket ellers haver mange Adelige Gaarde under sig, saasom (320) Marieboe Ladegaard, Knuthenhund, Hverlykke, Bennitze, Nibel, Vorskov og Bandholmsgaarden. Knuthenborg kaldtes fordem Aasmark eller Asamarke, derom giver Justitz-Raad H. de HOFMAN i sne samlede Fundatzer, Tom. Pag. 42 den efterretning, at samme var først en Ladegaard, hvilken, da Stifts-amtmand Cornelius Lerke eyede den, hørde til Nielstrup, men da hans Datter Soltrata eller Søster Lerke kom i Egteskab med Geheime-Raad Eggert Christoffer Knuth, blev den under samme Navn indrettet til en Herregaard, og af bemeldte Frue i sin Enkestand Aar 1714 den 19 April gjort til et Grevskab, for hendes Søn, Geheime-Raad Adam Christoffer v. Knuth. (*)

(*) I et Mfs. Finder jeg at Aasmarks Eyere have været, Axel Urne 1653.

Gaarden er af vidtløftig Bygning og Lysthaven haver sex lange Alleer, igennem hvilke falder en skøn Prospect mod Havet. Velbemeldte Frue Søster Lerke haver 1715, ved sit Gods stiftet et got Hospital for 8 Lemmer og en Skole for fattige Børn, som begge ere vel doterte. Nærværende Greve er Hans Excellence Geheime-Raad Hr. Eggert Christoffer v. Knuth. Hovetgaards Taxt er 40 Tønder 1 Album, Skovskylld 4 Tønder 2 Skiepper 1 Fierdingkar 1 Album.

Knuthenlund. Knuthenlund, en Herregaard sorterende under bemeldte Grevskab, og bygt af Grev Adam Christoffer von Knuth, som at det tilkiøbte Danneskioldske Gods Aar 1729 lod nedlegge Landsbyen Breffkorpe og Uleholtsgarden, hvor paa denne nye Herregaard blev grundet, de forrige Beboere til lidet Gavn og Glæde. Ved Bygningen dræbte en nedfalden Stolpe tvende Arbeyds-Folk. Til Gaarden er god Eegeskov. Hovetgaards Taxt er 54 Tønder.

Fra - Prospekter af Danske Herregårde af Joachim Ferdinand Richardt

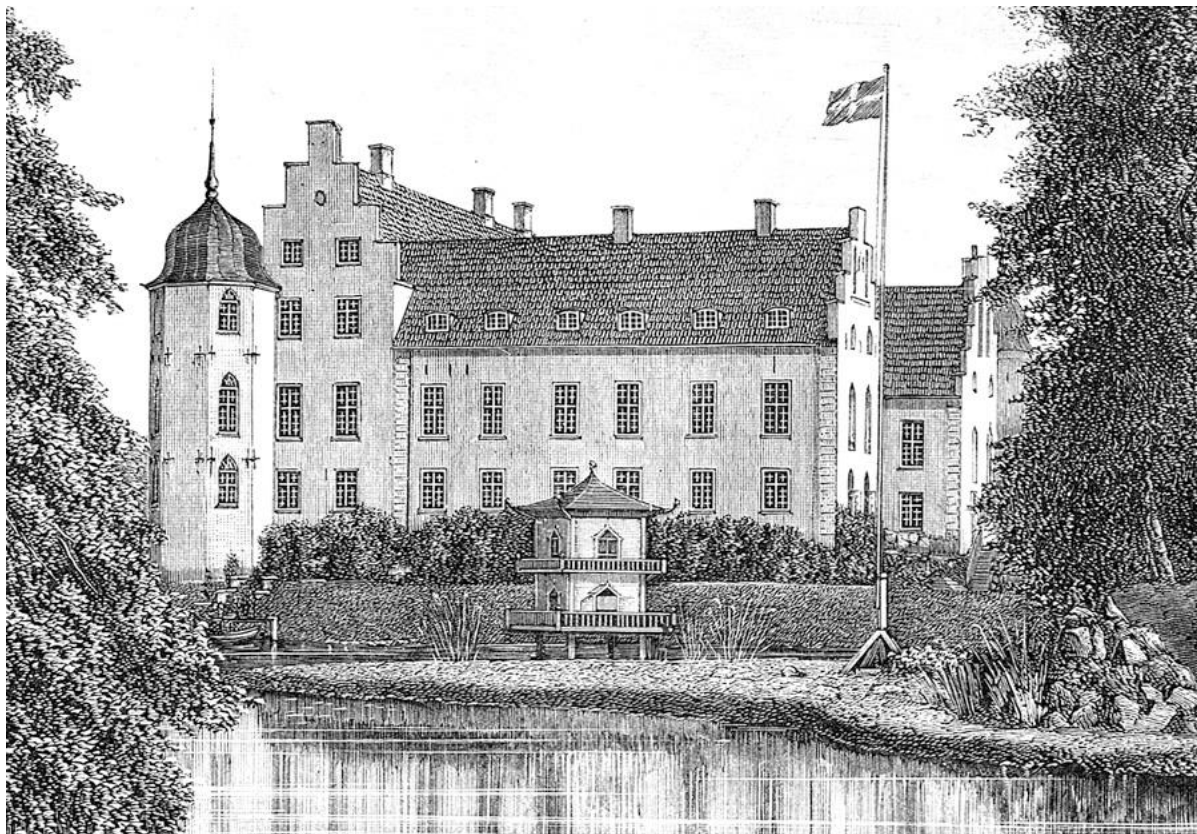
Udgivet første gang 1844 til 1868

Ikke en del af Den Danske Atlas men tilføjer af Autor til denne genfortælling

Krenkerup, én af Landets ældste og anseeligste Gaarde, hvis Hovetbygning haver i alle 3 Længder 3 Etager og viser paa Murens Jern-Ankere de Bogstaver. P. R. K. R. S. H. B. L. L. item paa en anden Side. P.R.K. 1631 og paa en Gavl af Stalden P. B. og M. G. de sidste Bogstaver siges at skulle betegne en Brahe med sin Frue af de Göers Familie (*).

(*) Dette finder jeg siden bestyrket derved, at Krenkerup i Kong CHRISTIAN III. Tid var de Göyers eller Göers Familie og særdeles den mægtige Rigens-Hofmester Mogens Göe tilhørende, en Mand, som tillige med de største Sindsgaver og Fortienester, særdeles mod en nye plantet protestantisk Kirke, besad den allerstørste Rigdom, som nogen privat and vidste af paa den Tid. Om der sidste vil jeg anføre A. HVITFRLDS Ord saaledes lydende: Aar 1545. Palme Løverdag døde den ærlige Velbyrdige og Høyberømte Ridder Hr. Mogens Göye til Krenkerup, Dannemarks Riges-Hofmester, paa Skanderborg, da han om Tiirsdagen tilforn havde gjort sin Datters, Jomfrue Mettes Festensøl med Just Hög. Han haver været her NB. Eller i Tydskland udi nogle hundred Aar,” Saavidt HVITFELD T. II. p. 1535. Om denne Mands Fortieneste mod Kirken i de allervanskeligste Tider, haver jeg i *Annal. Eccles. Dan.* anført saa meget som kand være nok til at holde hans Erindring i Høiyagtelse. De Bogstaver P. B. og M. G. maa betyde Peder Brahe og Margrette Giöe, thi de eyede Gaarden 1588 og 1596. En Moltke eyede Gaarden førend den kom til de Giöer, af

hvilke jeg finder Eskild Giøe med Mette Rosenkrands, Mogens Giøe og Albert Giøe, Fader til ovenmeldte Margrete Giøe. Efter Peder Brahe, var der hans Søn Axel Brahe som døde 1618, og havde giftet Lisbet Rosensparre, af hvilken han havde en Søn, navnlig Peder Brahe, som døde 1642 og hans Frue Elisabeth Lunge 1661 hvilket settes til Oplysning om oven anførte Bogstaver og de derved betegnede Personers Slegt, saavidt jeg haver kunder finde.

Krenkerup 1870 indsat af Autor til denne genfortælling

Men de første tilegnes Bygherren den berømmelige (321) Ridder og Rigs-Raad Palle Rosenkrantz og hans Søn Eric Rosenkrantz. Paa en Skiel-Steen i Haven findes J. S. Jörgen Skeel. Nu er Krenkerup tillige med Rosenlund og Nørregaard den Grevel. Reventlouske Familie tilhørende, og af Grev Chr. Detl. Reventlou til Christianssæde oprettet til et Stamhuus. Blant Logementerne paa Krenkerup er et, som kaldes Jomfruekiolderen, fordi det, efter Røgte, skal have tient til stedsevarende Fængsel for en af Familien, som man ville have i god Forvaring. Deri staaer et stort Skab med mange Rum, et lidet smalt Vindue, som knap giver Dags-Lys, og derhos en Skorsteen, men oven ti i Hvelvingen er et lidet firekantet Hul en halv Allen i Qvadrat, hvor igiennem man haver rekket denne Fange sin daglige Føde. På Voldene omkring Gaarden er en behagelig Spadsere-Gang og i den store Lysthave blant andet en ottekantet Coupole, hvis Hvelving indvortes viser al Fresco en saadan Malning, som kiendeligen hensigter til noget satyrisk, være sig de Tiders offentlige eller private Ting angaaende. Hvad den egentlige Betydning skal være, er mig ikke bekiendt, men det som forestilles, er en Triumph af Harerne over Hundene. Disse sidste jages af Harerne, hvilke endog ride paa Hunde, forsøge, skyde og fange Hunde, tillave Mad af Hunde, opvartes ved Maaltidet af Hunde, som og maa gjøre Musik for dem. Tvende Harer sees særdels

herligen staferte og siddende paa Triumphvogne, som trekkes af Hunde. Summa, det er den forkeerte Verden, og Paafinderen, som haver været enten en Rosenkrantz eller Skeel ville vist nok hermed sige noget betydeligt, i hvad det end haver været.

Til Krenkerup Stamhuus, som haver sin egen frie Birkeret, hører et got Hospital, hvor 16 Fattige af Godset nyder rigelig Underholdning (323) ved det dertil henlagte Bøndergods, samt visse Capitaler og en Skov-Part kaldet Hellig Giestes Skov. Det er bygt af Grundmuur ved Siden af Radsted Kirke. Den første Stifter var Palle Rosenkrantz med Frue Lisbeth Lunge, men Jörgen Skeel forøgede siden Stiftelsen, saa at Lemmernes Tal blev dobbelt saa stort som af Begyndelse. (*) Krenkerups Hovetgaards Taxt er 58 Tønder 7 Skiepper 1 Album, Skovskyld 11 Tønder 6 Skiepper 1 Fierdingkar 1 Alb.

(*) En gammel men upaalidelig Tradition siger, at forbemeldte Hr. Palle Rosenkrantz havde haft en Sogne-Præst, som efter sin Død, gjorde det han i levende Live havde forsømmet, ved Advarsel om Sinds Forandring, hvilket skulle have givet Anledning til denne Stiftelse og mere got, helst, da den formeente Gienganger gav tilkiende, han befandt sig i de Omstændigheder, som han ikke ønskede andre. Et Foregivende, som ikke just rimer sig med Christi Ord, Luc. 16. v. 31.

Fra - Prospekter af Danske Herregårde af Joachim Ferdinand Richardt
Udgivet første gang 1844 til 1868
Ikke en del af Den Danske Atlas men tilføjer af Autor til denne genfortælling

Lungholm. Lungholm, en Herregaard af skøn og meget ordentlig Architectur, paa alle Sider omgiven med en lystig Skov, er bygt 1639 af forbemeldte Palle Rosenkrantz, som gav den Navn efter sin Frue Elisabeth Lunge. Den laae tilform i Hyldtofte Bye og kaldtes Eegebølle, men blev Aar 1639 forflyttet til dette Sted. Hans Søn Erich Rosenkrantz, navnkundig af sit Gesandtskab til Engelland og driftige Klyngtighed i at sige Ol. Cromvel Sandhed, eyede den efter ham, jeg ved ikke hvor længe. Dernæst Herr Flemming Greve af Holk, som var Amtmand over Nyeborg og Tranekjær Amter. Siden Justitzraad Börge Trolle, og efter denne Hr. Hans Kaas, som fik Gaarden Aar 1721, men besad den ikkun et par Aar, da Lungholm kiøbtes af Hans Excellence Grev Christian Detlev Reventlou og lagdes under det oprettede (324) Grevskab Christians-Sæde. Hovetgaards Taxt er 71 Tønder 3 Skiepper 2 Album, Skovskyld 3 Tønder 1 Skiepper 1 Fierdingkar 1 Album.

Marieboe- Ladegaard, i fordum en Ladegaard og sorterer nu under Grevskabet Knuthenborg. Hovetgaards Taxt er 59 Tønder 2 Skiepper 2 Album, Skovskyld 5 Skiepper 2 Album.

Nørregaard, nu en Ladegaard under Krenkerup, og den Grevelige Revetlouske Familie tilhørende, haver dog fordum været et Herre-Sæde. Af en Gravskrift i Slemminge Kirke sees, at Frue Karen Gyldenstjerne Aar 1590 eyde Nørregaard. Hr H. de HOFMAN beretter i sine samlede Fundazers Tom. VI. P. 43 at blant dens forrige Eyere haver været en Junker Korff, som slog sin Frue ihjel og derfor blev henrettet (*) Hovetgaards Taxt er 41 Tønder 4 Skiepper 1 Fierdingkar 2 Album, Skovskyld 6 Skiepper 2 Album.

(*) Hans fulde Navn var Jofva v. Korff og findes blant de Adelsmænd og Herregaarde Eyere, hvis Navne paa Kongl. Befaling til Amtmændene maatte indsendes i Cantzelliet Aar 670 af hvilket Register jeg haver overalt haft god Oplysning, men om bemeldte Mands Forbrydelse findes der intet, da Factum maa være af sildigere dato.

Nielstrup. Nielstrup, én af dette Lands ældste og fordum allerfastedte Herregaarde, som endnu kiendes paa dens dobbelte Graver. Af Gaardens gamle Eyere vides, Peder Basse 1392. Hr. Tyge Basse 1403. Ave lunge 1413. Jacob Basse 1423. Længe var den siden i de Oxers Familie, og HVITFELD melder T. II. p. 1423 at da Grev Christoffer af Oldenborg Aar 1534 havde oprørt al Dannemark til en Borgelig Krig, for at hindre Kong CHRISTIAN III. Udvælgelse, blev Nielstrup og flere (325) Slotte belejret af Almuen. Men Eyeren Hr. Johan Oxe forsvarede sig med List og Magt, satte ogsaa Livet til, derved at en Falconet sprang i Stykker og qvæstede hans Laar. Hans Søn Albert Oxe og Sønne-Søn - - - Oxe besad den og bygde Porthuset 1616. Siden haver Frue Sophie Barnekov haft den, item Eiler Gyldenstjerne 1624. Boldevin Blankfurt Borger i Kiøbenhavn, Rentemester Christoffer Urne, hans Søb Christian Urne. Denne solgte Nielstrup 1664 til Etatsraad Cornelius Lerke, som lod Gaarden ombygge og noget af det gamle nedbryde, særdeles et stort Fæstnings-Taarn omgivet med en Vægtergang. I den Familie blev Gaarden indtil 1732 da Kammerjunker Cornelius Lerke solgte den til Commerceraad Flint, hvis Søn Justitzraad og Landsdommer Flint nu besidder den. Hovetgaards Taxt er 60 Tønder 1 Skieppe 3 Fierdingkar 1 Album, Skovskyld 3 Tønder 7 Skiepper 1 Fierdingkar.

Nibbelgaard. Nibbelgaard er incorporeret i Grevskabet Knuthenborg, men ikke fuldstændig af Hartkorn, og derfor ufrie.

Nystæd-Ladegaard, tilhører Grevskabet Christiansholm. Den er af nye meget vel opbygget, siden Vaade-Ild Aar 1750 lagde den i Aske.

Øllingsøegaard tilhørde Anno 1653 Claus Pors og 1651 Rubek Pors, siden Cantzler Holger Vind og hans Søn Niels Vind. 1729 Cantzellieraad Rudolph Müller og Commandeur Didrich Mühlenfort. Han solgte den 1745 til Kammerraad Frantz Matth. Thestrup som døde in Junii 1764. Gaarden regnes blandt de ældste i Landet, ikkun maadelig af Bygning, men god af Grund og Eyendom. Hartkornets Taxt er 36 Tønder 6 Skiepper, Skovskyld 6 Skiepper 2 Fierdingkar 2 Album. (326)

Fra - Prospekter af Danske Herregårde af Joachim Ferdinand Richardt

Udgivet første gang 1844 til 1868

Ikke en del af Den Danske Atlas men tilføjer af Autor til denne genfortælling

Ourebygaard. Ourebygaard en god gammeldags massiv Bygning med Taarn og inden til skønne Værelser, ligger i en lystig Egn og haver en god Dyrehave. Christoffer Giøe og Frue Berthe Bølle byggede den 1587. (*) Over en Camin sees deres Billeder, saa og den Procession i hvilken de pleyede at kjøre til Kirke, da deres Borgestue-Karle rede ligesom en Garde baade for og efter Vognen. Efter den kom Godset til Falk Brahe og Anna Galt, dernæst til Jacob Ulfeld og Birgite Rosenkrantz. Deres Søn Flemming Ulfeld eyede Gaarden 1638, da han der lod indrette et smukt Capel med Orgelverk og andre Ornamente. Der findes hans Frues Anne Elisabeth von Grobens

Erik Pontoppidan, Den Danske Atlas Tomus III, 1764

Liigkiste, hun døde 1645. Videre Grev Henrich Holk, Christian Holks og Sophie Ulfelds Søn, død 1675. I de Holkers Grevelige Familier er Gaarden bleven indtil vore Tider. Ovenmeldte Hr. Christoffer Giøe haver 1581 stiftet et lidet grundmuret Hospital, hvilket siden er blevet forbedret ved noget Tillæg. Hovetgaards Taxt er 37 Tønder 6 Skiepper 3 Fierdingkar 1 Album, Skovskylld 8 Tønder 3 Skiepper.

(*) Om en riig og godgjørende Enkefrue, som i ældre Tider haver eyet Ourebye og mere Gods i Laaland, siger A. HVIDFELD saaledes: Anno 1378 Frue Margrete Jacobs Datter i Laaland Erich Sielandsfars Efterleverske, som førde i Vaaben en Adler med udstrakte Vinger og skrev sig til Ourebye, gav Hospitalet og Prædike-Brødre ibidem noget Gods.

Pederstrup. Pederstrup, en stor og god Gaard, i den frugtbareste og lysigste Egn, omgiven med Alleer og mange Herligheder. Den tilhørte Ao. 1610 Morten Venstermand Lehnsmænd over Kiøbenhavns Fridrichsberg og flere Amter, som døde der 74 Aar gammel. Hans Frue var Anna Galt til Søeholt. Deres Datter Kirstine Venstermand fik 1618 (327) Jörgen Grubbe.

Anno 1625 var Hans Graboe Gaardens Eyer. Mod Enden af forrige Seculo fik Geheimeraad Peder Brandt og Frue Abigael von Stöcken den. Da fik ogsaa Gaarden sin Birkeret og mange store Forbedringer. (*) Nu sorterer Pederstrup under det Reventlouske Grevskab Christians-Sæde. Her til

Erik Pontoppidan, Den Danske Atlas Tomus III, 1764

ere gode Skov-Skifter, men vidt adspredte. Hovetgaards Taxt er 116 Tønd. 7 Skiepp. 1 Fierd. 1 Alb., Skovskylt 1 Tønde 5 Sk. 1 Fierd. 1 Alb. Og Frihedsgods 100 Tønd.

(*) Jeg og flere havde menet, at bemeldte Herres Fornavn var Grund til Gaardens Navn: men i et Mfs. Af Velærværdig Hr. ROGGERTS Haand, om adskillige Laalandske Antiquiteter, forsikres det, som er tvert imod, nemlig at Pederstruppegaard nævnes i Optegnelser af mere end 200 Aars Alder. Hr. ROGGERT kalder denne Gaard det Laalandske Tempe, og roser høyligen de skønne Indretninger som Geheimeraad Peder Brandt der haver gjort i Gaarden, paa Markerne, paa Veyene, i Engene, i Skovene og overalt. Efter Geheimeraadindens Abigael Marie v. Stökens Død blev hendes Søn Skoubynacht Henrich Brandt Eyer deraf og solgte 17125 Gaard og Gods til Greve Detlev Christian Reventlou.

Pierskov. Pierskov er en Ladegaard som 1725 tilhørde Kong FRIDERICH IV. hvilken da solgte den til Geheimeraad Gabel, og denne kort efter til Hr. Conferentzraad Abr. Lehn, hvis Svigersøn Kammerjunker Valmoden nu besidder den, tillige med Fuglsang. Hovetgaards Taxt er 38 Tønder 4 Skiepper 1 Album.

Fra - Prospekter af Danske Herregårde af Joachim Ferdinand Richardt

Udgivet første gang 1844 til 1868

Ikke en del af Den Danske Atlas men tilføjer af Autor til denne genfortælling

Rubiergggaard, eller Ruberregaard, skal være bygget og navngivet 1606 af Rigens Raad Knud Rud og Frue Ellen Marsvin, hvilke 1608 have forbedret Birkets Kirke. Siden har denne ypperlige og meget importante Gaard tilhørt Jochum Barnevitz og Frue Öllegaard Pentz, som begge havde været i Hoftieneste hos Dronning SOPHIA paa (328) Nyekiøbing Slot. Deres Søn Fridrich Barnevitz døde der 1626, og havde med Frue Ide Grubbe, en Søn Jochum Barnevitz, og en Datter Magdalena Sybilla Barnevitz. Hun havde med Hr. Jens Rothsteen en Søn Fridrich Rothsteen. Denne lod 1719 bygge en Skole og Halvdeelen af et Hospital, som ses af en Opskrift i bemeldte Kirke. Efter de Rothstener blev en dem beslegtet Meklenborgsk Adelsmand navnlig Oberst Lehsten Gaardens Arving. Han solgte den til Kammerherre Bylow, som efterlod den til sin Søn Major Caspar Fridrich Bylow, fra hvilken den kom til Frue Grevinde Knuth, og besiddes nu af hendes Søn Kammerherre Baron Conrad Knuth til Conradsborg i Siælland. Ved Gaarden holdes Stutterie og tvende gode Dyrehaver, som ere med de beste i Landet, saa falder og her den beste Eegeskov. Det frie Hartkorn under Hovetgaardens Taxt kand sees ved Fritzholm.

Rosenlund. Rosenlund, en god gammeldags Bygning med tilliggende herlige Marker og Skove. Haver længe tilhørt de Rosenkrantzers Familie, men at den, efter nogles Foregivende, skulle være bygget af Palle Rosenkrantz til Krenkerup, formoder jeg ikke, efterdi Jernankerne paa Muren vise en langt høyere Alder, nemlig 1538. I forrige Seculo haver den tilhørt Hr. Palle Henrich og Erich Rosenkrantz. Nu er Rosenlund Stamhuset Krenkerup og den Grevelige Reventlauske Familie tilhørende. Hovetgaards Taxt er 52 Tønder 3 Skiepper 1 Fierdingkar 2 Album, Skovskyld 6 Tønder 5 Skiepper 2 Fierdingkar 1 Album.

Rosenberg. Rosenberg, en maadelig Gaard, er tillige med Baadesgaard, ved den bekiendte Landdorfske Concur, kommet i Deres Kongl. Høyheds Printzesse CHARLOTTÆ AMALIÆ Eyendom og derved meget forbedret. Gaarden haver ingen frie Hovetgaards Taxt. (329)

Seddeinge, eller Sedingegaard, haver fordum tilhørt Hr. Mads Erichsen, som døde 1585 tillige med sin Frue Anne Abildgaard ligger i Seddinge Kirke, og af sin Harnisk paa Liigstenen sluttes at have været en Herremand, skiønt Familien ikke nævnes. De følgende Eyere ere mig ubekiendte, indtil Stiftsamtmænd Ulrich Lützou samt hans Søn Generalmajor Lützou, og dennes Svigersøn Kammerherre von Krogen, Herre af Søeholt, Ulrichsdahl. Og Seddinge. Hovetgaards Taxt er 33 Tønder 2 Album.

Sæbyholm, forhen Sæbyeegaard, omgivet med en Fiord og vel situeret, ligger under Baroniet Vintersborg, Baronesse Gedde af Vinterfelt tilhørende. Forrige Eyere var Frue Generalinde Eichsted, efter hvis Afgang, Lehneth ved en Commissions-Dom blev tilkiendt Frue Baronesse Gedde, dog saaledes, at hun i 20 Aar betalede aarligen 1000 Rdlr. til Baron Holk paa Holkenhavn i Fyen. Til Gaarden er skiøn Opelskning af Eegeskov.

Skjeltofte, en god Ladegaard, uden anden Bygning, tilhører det Reventlouske Grevskab Christians-Sæde.

Steensgaard, ufrie, sorterer under Baroniet Juelinge.

Søllested, hvis Eyer var 1653 Erich Steensen, dernest General Geveke Commendant i Nakskov, siden Andr. Timpf., han solgte den 1690 til Stift-Amtmand Henning Ulrich v. Lützov, som mageskiftede den med Kong FRIDERICH IV. mod den saa kladte Biskopsøe ved Marieboe. Fremdeles kom den ved Kiøb til Kammer-Assessor Feldthuus som døde 1730 til Schoutbynacht

Erik Pontoppidan, Den Danske Atlas Tomus III, 1764

Henr. Brandt, og efter hans død 1733 til Mad. Regelsens i Nakskov. Hendes Søn Landsdommer Hans Regelsen overlod den til Baron Christian Knuth. Hovetgaards (330) Taxt er 67 Tønder 1 Fierdingkar 2 Album, Skovskyld 2 Tønder 1 Skieppe 2 Fierdingkar 2 Album.

Fra - Prospekter af Danske Herregårde af Joachim Ferdinand Richardt

Udgivet første gang 1844 til 1868

Ikke en del af Den Danske Atlas men tilføjer af Autor til denne genfortælling

Søholt. Søholt, et af de prægtigste Herresæder her i Landet, liggende ved den store Marieboe-Sø, har tilhørt Morten Venstermand, som døde 1610. Dernest haver Eyeren været Just Friderich v. Papenheim med sin Frue Friderica Rigitze Urne som bygde det 1647. Mod Enden af forrige Seculo, kom det i Geheime.Raad og Stifts-Amtmand Ulrich Lützous Værges eller Eye, som Anno 1698 lod indvie et Capel der paa Gaarden, hvilken af ham i alle Maader meget blev prydet og Godset forbedret ligesom hans Søn, General-Major Christian Friderich Lützou og dennes Datters Mand Kammer-Herre og Stift-Amtmand Gotsche Hans von Krogen haver holdt alting i Stand, særdeles den store og Kostbare Lysthave, hvis Lige ikke findes ved nogle Adelige Gaarde i Dannemark, efter den af forbemeldte Hr. Geheime-Raad Lützou, med stor Bekostning er gjort beqvem til at opvekke alle Beskueres Forundring ved en Mængde af Alleer, Perspectiver, kunstige Vandledninger, Cascader, Statuer, og alt det som kand kaldes ypperligt i den Art. Hovetgaards Taxt er 47 Tønder 3 Skiepper 3 Fierdingkar 2 Album, Skovskyld 3 Tønder 1 Skieppe 2 Fierdingkar 2 Album.

Fra - Prospekter af Danske Herregårde af Joachim Ferdinand Richardt

Udgivet første gang 1844 til 1868

Ikke en del af Den Danske Atlas men tilføjer af Autor til denne genfortælling

Ulrichsdal. Ulrichsdal, ved Marieboe-Sø, en anseelig Gaard og smuk Have, blev tilforn kaldet Bispensø, hvorfra kunde sluttes, at den før Reformationen haver været regnet blant de Odenseiske Biskopers Domainer. Nu tilhører den, ligesom det nærliggende Søeholt, Kammer-Herre og Stifts-Amtmand G. H. v. Krogen, hvis Frues Farfader Salig Geheime-Raad Ulrich Lützou lod den kalde efter sit Navn. Hovetgaards Taxt er 65 Tønder 2 Skiepper 3 Fierdingkar 1 Album, Skovskyld 2 Tønder 3 Skiepper. (331)

Vintersborg. Vintersborg, Residentzen i det Baronie af samme Navn, er en ældgammel Herregaard, tilforn kaldet Otterslevgaard, hvilken i det femtende Seculi Begyndelse tilhørte Hr. Johan Skarpenberg, ved hans Gavebrev, dateret 1401 gives Otterslevs Gaard og mere Gods i Laaland til Hr. Preben Podebusk. Siden er Gaarden kommen til de Krafser, og fra dem til de Ruder, Hans Krafses Datterfik Marschalk Jörgen Rud, hvis Søn var Eyler Rud, og Sønne-Søn Borchard Rud som døde 1647. Dennes Enke-Frue, Helvig Rosenkrantz efterlod Gaarden til sin Arving, Frue Edele Rosenkrantz af Totterupholm. Hun solgte den til Baron Helmuth Otto v. Winterfeld, Oberhofmarschalk ec. Han oprettede af dette og mere Gods Anno 1673 den 18 September det første

Baronie i Dannemark, kaldende det efter sit Navn Vinterborg, som efter nogen Trette blev tilkiendt Baron Carl Vilhelm Gedde, hvis Enke-Fruer er Baronesse Gedde. See Sæbyholm, angaaende den Trette om Baroniets Arvinger. Hovetgaards Taxt tillige med Sæbyholm er 139 Tønder 5 Skiepper 2 Album, Skovskylde 1 Tønde 2 Fierdingkar 2 Album, og Friheds Gods 100 Tønder.

Vorskov. Vorskov, en maadelig Gaard, hvis forrige Eyere ikke ere mig bekiendte, men siden Knuthenborg Grevskab blev oprettet, henhører den dertil.

Det forud faste og navnkundige Slot Ravensborg. Foruden det gamle og faste Kongelige Slot Aalholm, nu Christiansholm, havde Laaland forud sin beste Fæstning i Slottet Ravensborg, ikke langt fra Nakskov, hvor Voldstedet alene er tilovers og viser paa den nordostlige Side en steil Høyde af 63, men paa de andre tre Sider, af 30 Alme. Den ganske Bygnings Omkreds haver været 480 Alme og Udsigten meget behagelig og Bequemheden til en Fæstning, efter de Tiders Maade, da de dybeste Moradser have omgivet (332) dette Slot paa tre Sider og Havet paa den fjerde. Ravensborgs Stifter haver uden Tvivl været Kong WALDEMAR I. som paa den maade mangesteds befæstede Øerne mod de Venders idelige Anfald. Af offentlige Documenters Underskrift sees, at mange store Forsamlinger ere der holdte, saa og at man meget har stolet paa den Fæstning, hvorfor ogsaa Kong ERICH af Pommern, da han 1436, ville have paatrænget Rigets Stænder sin Fette Hertug Bugislaf til Eftermand og Med-Regent, saa sørgede han meest for at besætte de fastedte Slotte med Lehnsmænd af Pommersk Nation, hvorfor Hertug Barnim fik Aalholm og Grev Witzlaf Ravensborg i Slotslov, som det kaldtes paa den Tid. Jeg finder ogsaa at Ravensborg var de Holster formidable, da de 1368 ville angribe Kong WALDEMAR III. og derfor søgte at vinde Venskab hos Hartvig Hummersbyttel, som den Tid havde Ravensborg inde. Imidlertid kom dette Slot i Forfald og Forglemmelse, af den Anledning, at Kong HANS meenede det kunde ikke holde Lybekkerne og de øvrige Hanse-Steders fiendtlige Skibe ude af Alboens Havn, følgelig ikke beskierme Nakskov for Overfald og Udplyndring. Derover bygdes i Indløbet af bemeldte Havn eller Fiord, det nye Slot Engelborg, hvilket ikke heller gjorde fuld Tieneste, og derfor ligeledes blev forladt, men Nakskov By selv befæstet, som tilforn er sagt. Iblant dem, som have haft Ravensborg i Forlæning, findes Niels Hane 1347. Lyder Kabold 1388 Jep Jensøn 1472 Marqvar Rönnöv 1503 Hr. Johan Oxe 1524. Denne Enke-Fruer Mette 1535, Peder Oxe 1554 Erik Rud 1560.

Endnu vil jeg tilføje noget lidet, angaaende visse Laalandske Rune-Stene. Her og andensteds ere de fleeste af det Slags forbrugte (333) til Kirkers og Herregaardes Bygninger, eller deres Opskrifter paa én og anden Maade blevne ukiendelige. Af de overblevne haver vores berømmelige Doct. Ol Worm, i sine *Monumentis Danicis*, samlet de fleste og da dette Skrift med Tiden bliver rart nok, eller dog ikke er i hver Mands Haand, vil jeg deraf anføre de merkværdigste i denne Provintz.

I Tirsted Kirkegaards Muur findes en anseelig Runesteen indsluttet. Dens Høyde er to, men Omkredsen 7 Alme. Derpaa staaer Friki Siodi Doalir Vikingar Diandu aug Vassur Senian har vard Savdun Sund. Det er efter WORMII Forklaring: Frike ihielslog den Søe-Røvere Doalir. Og Vassur Sinian var den ihielslagnes Søn. Derpaa følger Sinian han vard Dosoin est frodæ fronti sin raisdu stain densi osrads aug hiltur, det er Sinian var Dosoin, Osrad og Hiltur opreiste sin Frende Frode denne Steen.

I Tillese Kirkegaards Muur indsluttes en Steen 2 Alme lang og halvanden bred. Paa dens eene Side læses: Eskil sulsafun lit resi stin difa est fialsan sig emun slanta med stein lisir vitriit suner van

eskil. Skal være: Eskil Sulfasön lod reise denne Steen efter sig selv, Eskil overvant Emund Stante med Stenlifer, som vare Virtiis Sønner. Paa Kanten af denne Side staaer dette Ønske: Kriste hialp siol hans aog samnte Mikael. Christie hielp hans Siæl og Sanct Michael. De andre tvende Sider paa samme Steen, vise følgende Ord. Toki risti runer eadtir denu gode stiub modur sina = Toke risede (maaske reiste) Runer efter den gode Stiube sin Moder. Stenens sdiste Side som er mere ujevn, viser en Ørne-Kloe samt lidet af Fuglens Laar, hvilket WORMIUS meener at være et Adeligt Vaaben af den her begravede Slegt. (334)

Paa Skovlænge, Mark i Fugle Herret, ligge ved Veyen en Rune-Steen halvtredie Alen lang, og halvanden bred, derpaa staaer: Osterdi risdi stin denfi oftir guta fadur sin hened guden diagn = Osterd reiste denne Steen efter Gute sin Fader, den gode Krigshærs Anfører.

Udi Øster Ulslev-Sogn, ved Aulevadsgaard, blev Anno 1647 aabnet en Høy paa Marken, hvis inderste var et med Stte-Muur omgivet Gravsted. Deri fandtes Dødine-Bene ay usædvanlig Storhed. Laar-Benene vare 5 Qvarteer lange, og Hovet-Skallene finger tykke, sige J RESENII Mfs. Jeg haver været med at aabne paa andre Steder deslige Begravelser i Høyene, men ikke fundet Benene større end sædvanligt.

